

Kompas

September 2012

nummer 2

Colofon

Jaargang 4
Nummer 2
September 2012

Werkmateriaal met verwerkings-
mogelijkheden voor leidinggevenden en
kinderen van -12 kinderclubs.

Redactie

Mw. P.H. Herweijer, voorzitter
Mw. G.M. de Regt, eindredactie
Dhr. G.M.J. Eikelboom
Mw. M.S.T. Imanse-Van Marion
Mw. J. de Jongh
Dhr. M. Kortleven
Mw. D.J. Visser
Dhr. J.L. Vogelaar
Mw. N.L. van Wijngaarden-Kersten

Abonnementen

De abonnementsprijs voor
particulieren is € 15 per jaar.
Leidinggevenden van aangesloten
verenigingen ontvangen *Kompas*
gratis. De ledenboekjes zijn bij de
contributie van de vereniging
inbegrepen.

Uitgave

Jeugdbond Gereformeerde
Gemeenten
Postbus 79
3440 AB Woerden
T: (0348) 489948
W: www.jbgg.nl
E: info@jbgg.nl

Van de redactie

In dit nummer staan weer twee schetsen over het 'Onze Vader'. Ze gaan over de beden: 'Uw wil geschiede' en 'Geef ons heden ons dagelijks brood'. De bede 'Uw Koninkrijk kome' wordt behandeld in het volgende nummer, de kerstschets.

In de schets 'Uw wil geschiede' wordt aan de kinderen uitgelegd wat dit betekent. De wil van God is aan ons geopenbaard in de Tien Geboden. Het gaat erom dat wij niet alleen om Gods wil bidden, maar dat we ook Gods wil dóen. Mag de Heere Koning zijn in ons leven? Dan willen we ook leven als Zijn onderdaan.

In de schets 'Geef ons heden ons dagelijks brood' gaat het over onze dagelijkse behoeften, waar wij God om mogen vragen. Het gaat ook over tevreden zijn met wat God ons geeft. Maar ook over het Levende Brood, de Heere Jezus Christus. Die tot Hem komt, vindt alles wat hij nodig heeft.

Gertrude de Regt

Lezen

Genesis 22: 1-14

Kerntekst

Uw wil geschiede gelijk in den hemel, alzo ook op de aarde (Mattheüs 6: 10b).

Zingen

Psalm 25: 6

Psalm 86: 6

Psalm 103: 9

Psalm 105: 5

Psalm 111: 3 en 5

Psalm 112: 1

Psalm 139: 14

Gebed des Heeren: 4

Morgenzang: 3

Uw wil geschiede

“Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan!” Dat hoor je vast weleens iemand zeggen. Het betekent dat je gemakkelijk iets kunt zeggen, maar dat het moeilijk kan zijn om het ook echt te doen.

Zo is het ook met ons bidden. We zeggen zo vaak en gemakkelijk het ‘Onze Vader’ op. Misschien elke dag wel drie keer. Weet je wat je dan zegt? Waar vraag je om als je bidt: ‘Uw wil geschiedde?’ Heb je daar wel eens over nagedacht? Je vraagt dan aan de Heere of je niet je eigen wil, maar altijd alleen Gods wil mag doen. Dan doe je niet je eigen zin, maar dan ben je gehoorzaam aan al de geboden van God. Ja, dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. In deze vertelling gaat het over Abraham die gehoorzaam is aan God. Hij krijgt een onmenselijk moeilijke opdracht. Hij wil dit zelf niet, maar God wil het wel. Wat doet Abraham?

Wat lopen daar veel dieren! Wat een grote kudde! En al die knechten... van wie zijn die allemaal? Al die mensen en dieren horen bij Abraham, een rijke herdersvorst. Ontzettend veel koeien, schapen, ezels en kamelen heeft hij. En ook veel goud en zilver. Abraham heeft daar niet zelf voor gezorgd. God heeft hem gezegend. God heeft hem vroeger geroepen toen hij in Ur der Chaldeeën woonde. En Abraham is op reis gegaan, naar een land dat God hem Zelf aanwees. Een land dat God aan hem en zijn kinderen heeft gegeven. Daar woont hij nu. Abraham is dankbaar. Hij offert één van zijn beste dieren op een altaar. De rook stijgt omhoog naar God in de hemel. Bij alles wat hij doet, weet Abraham dat God het ziet. Abraham leeft dicht bij de Heere en daarom is hij niet alleen rijk, maar ook gelukkig. Gelukkig met zijn vrouw, Sara en met zijn zoon, Izak. Maar vooral gelukkig met zijn God. Die almachtige God, Die hem tot een vader van veel volken zal maken. Die beloofd heeft, dat zijn nakomelingen het hele land Kanaän in bezit zullen hebben. En ook die God, Die gezegd heeft hun God te willen zijn. Wat kun je meer wensen?

Toch is Abraham niet altijd zo gelukkig geweest. Want het heeft heel lang geduurd eer zij kinderen kregen. Wat waren hij en Sara verdrietig. Steeds ouder werden ze. Vaak had hij samen met Sara gebeden om een zoon. God had hen een zoon beloofd. Een bijzondere zoon, want uit de kinderen van deze zoon zou eenmaal de Heere Jezus geboren worden. Maar het duurde zo lang. “Hoe moet het nu met al die beloften van God?” dacht Abraham. “Zou God het vergeten zijn?” Hij begreep er niets van. Sara was al lang te oud om kinderen te kunnen krijgen. Ze had tegen Abraham gezegd: “Trouw maar met het dienstmeisje Hagar. Dan kan zij je misschien een zoon geven.” En zo was het gebeurd. Ismaël, de zoon van Hagar en Abraham werd geboren. “Ismaël zal wel de beloofde zoon zijn,” dacht Abraham. Maar Abrahams gedachten zijn niet Gods gedachten. Ismaël was de beloofde zoon niet! Maar de Heere vergat niet wat Hij had beloofd. Toen Sara negentig jaar was en Abraham honderd, hadden ze een zoon van de Heere gekregen: Izak. Hij was de zoon die God aan Abraham heeft beloofd.

Het is heel veel jaren later. Izak is intussen een jonge man geworden.

Abraham en Sara zijn gelukkig. Nee, niet omdat ze rijk zijn. Maar omdat God hen gezegend heeft. Wat zullen ze goed voor Izak hebben gezorgd. Wat zullen ze dankbaar zijn geweest.

“Abraham!” Abraham schrikt op. Deze stem is van God. Direct luistert hij. “Zie hier ben ik,” antwoordt hij. Wat wil God tegen hem zeggen? Abraham luistert. Neem nu uw zoon, uw enige, die gij liefhebt, Izak en ga heen naar het land Moria en offer hem aldaar... Hoor je dat? God weet alles precies. Hij weet dat Izak Abrahams enige zoon is. Hij weet ook dat hij hem liefheeft met heel zijn hart. God noemt hem zelfs bij zijn naam: Izak. Over hem gaat het! Hoort Abraham dat goed? Hij krijgt een opdracht. Maar wat voor een opdracht! Hij moet zijn enige zoon, Izak, waar hij zó veel van houdt, gaan offeren! Dat kan toch niet? Izak is toch de beloofde zoon? Hoe moet het dan met Gods belofte dat er uit hem een groot volk zou geboren worden? Hij heeft jaren om Izak gebeden en jaren op hem gewacht en nu... Abraham begrijpt er niets van. Hij wil best al zijn dieren offeren. Hij wil God alles wel geven, maar zijn zoon, zijn enige, lieve zoon offeren? Dat kan God toch niet van hem verlangen? En toch... Abraham luistert. Hij is gehoorzaam. Hij spreekt God niet tegen. Hoe is dat mogelijk? Dat kan alleen door het geloof. Abraham weet dat hij Izak van God gekregen heeft. Hij heeft geen recht op zijn zoon. Nee, Abraham weet, dat alles wat hij bezit, van God is. Niets is van hem. Alles is gekregen. Ook Izak. Hij weet dat God beloofd heeft, dat Izak de zoon is, uit wie de Messias geboren zal worden. En Hij gelooft vast, dat God Zijn belofte zal vervullen. Ook al begrijpt hij God niet, hij gelooft de Hem wel. En daarom gehoorzaamt Abraham. Hij wil God gehoorzaam zijn. Hij wil Izak, als dat moet, aan God teruggeven. Hoe moeilijk het ook voor hem is, hij wil luisteren naar zijn God, de Schepper van hemel en aarde.

Het is nog vroeg in de morgen als Abraham opstaat. Hij roept twee van zijn knechten en zijn zoon Izak. Ze halen een ezel en hakken hout. Ze maken alles klaar voor de reis. Ze gaan offeren. De knechten en Izak zullen dat wel begrepen hebben. Maar Abraham weet dat het nu anders is. Gods opdracht moet uitgevoerd worden. Hij wil Gods wil doen. Daar loopt Izak. Abraham kijkt naar hem. Zijn lieve Izak, zijn enige zoon moet geofferd worden. Wat zal er in het hart van Abraham omgegaan zijn? Moet hij straks weer terug naar huis zonder kind? Zonder de vervulling van Gods beloften? Abraham begrijpt er niets van, maar toch gaat hij. In zijn hart is ondraaglijk veel verdriet en toch gehoorzaamt hij. Hoor je hem bidden: “Niet mijn wil, maar Uw wil geschiede, Heere.”

Ze vertrekken. Waarheen? Dat weten de knechten niet. Ze volgen Abraham. Ze vinden het maar vreemd dat Abraham zo ver weg gaat. Ze lopen nu al twee dagen. En nog stopt Abraham niet. Dan komen ze bij een berg. Daar staat Abraham stil. Hij zegt: “Blijven jullie hier maar wachten met de ezel, dan ga ik met mijn zoon de berg op. En als wij daar geofferd hebben, komen we terug.” Hoor je wat Abraham zegt? Wij komen terug! Hoe kan dat? Hij moet toch zijn zoon gaan offeren? Dan komt hij toch alleen terug? Abraham moet zijn zoon gaan doden en aan God teruggeven en toch zegt hij dat ze samen zullen terugkomen! Hoe kan Abraham dat zeggen? Alleen door het geloof. Hij weet dat God de Almachtige is. Abraham gelooft één ding vast en zeker: Dat God machtig is zijn zoon weer levend te maken.

Ze klimmen de berghelling op. Izak draagt het hout. Abraham neemt het mes en de schaal met vurige kolen. Opeens blijft Izak staan. “Vader,” zegt hij. “Ja Izak, wat is er?” “We hebben het vuur en het hout, maar waar is het lam dat we gaan offeren?” Abrahams hart krimpt ineen. Deze vraag had hij wel verwacht. Wat moet hij antwoorden? Abraham gelooft dat God voor alles kan zorgen. Ook nu, bij deze ontzettend zware opdracht. “God zal Zelf voor een offerdier zorgen, mijn zoon,” zegt hij. Dan gaan ze verder. Vader en zoon. Boven op de berg maken ze van stenen een altaar. Ze leggen het hout er bovenop en dan... dan neemt Abraham zijn zoon bij zich. Nu moet hij Izak vertellen wat God tegen hem gezegd heeft. Nu moet hij God meer gehoorzaam zijn dan de mensen. Nu moet hij Gods wil doen. Niet zijn eigen wil. Gods wil is hoger dan Abrahams wil. Gods wil moet geschieden. En wat God wil is goed. Abraham krijgt hier kracht van God Zelf om deze opdracht te kunnen uitvoeren. Abraham heeft niets van zichzelf. Abraham tilt Izak op en legt hem op het altaar. Rent Izak niet weg? Laat Izak zich zomaar vastbinden? Ja, Izak is een gewillig offer. Ook hij krijgt kracht van God om de Heere gehoorzaam te zijn. Om niet zijn eigen wil, maar Gods wil te doen. Wat een wonder!

Jaren later loopt Gods Zoon, de Heere Jezus de heuvel Golgotha op. Ook Hij draagt het hout, het hout van het kruis. En waar is het lam? Hij is Zelf het Lam. Hij, Gods Zoon is het Lam dat de zonde der wereld wegneemt. Hoor het antwoord van Hem toen Hij in Gethsémane was: “Het is goed, Vader, niet Mijn wil, maar Uw wil geschiede!”

Bevend gaat de arm van Abraham omhoog. Nog even... en dan is zijn zoon dood. De boodschap aan Abraham klinkt nog na: Neem nu uw zoon, uw enige, die gij liefhebt, Izak en ga heen naar het land Moria, en offer hem aldaar... Dat is Gods wil. En Abraham gehoorzaamt. Door het geloof. Daar ligt zijn zoon, zijn enige, op het hout. Nog even... maar dan klinkt het opeens uit de hemel: Abraham, Abraham! Abrahams hand houdt stil. Zie, hier ben ik. Wat wil God tegen hem zeggen? Abraham luistert vol ontzag. Strek uw hand niet uit aan de jongen en doe hem niets, want nu weet Ik, dat gij godvrezende zijt en uw zoon, uw enige, van Mij niet hebt onthouden. Nu weet Ik, Abraham, dat je je zoon aan Mij hebt willen teruggeven. Je wilt Mij echt gehoorzamen.

Opeens horen ze een gekraak van takken. Abraham kijkt achterom. Wat ziet hij? Er zit een ram vast in de struiken. Hij probeert los te komen. Snel loopt Abraham er naar toe en maakt de ram los. Hij neemt het dier mee naar het altaar waar kort geleden Izak nog op lag. Abraham maakt de ram dood en legt hem op het hout. Nu wordt de ram geofferd in plaats van Izak. Wat zal er omgegaan zijn in de harten van Abraham en Izak? De rook stijgt op naar de hemel. Abraham en Izak hebben omhoog mogen zien. Naar Hem, die eenmaal op Golgotha zal hangen. Hij is Het Lam, dat in de plaats van Izak op het hout gelegd wilde worden. Zo heeft Hij Gods wil gedaan. Vrijwillig. Gehoorzaam.

Abraham noemt de plaats: De Heere zal het voorzien. Abraham heeft hier geleerd, dat God Zelf in alles voorziet. God zorgde voor deze ram. Gods plan was al lang uitgedacht. Dan horen ze opeens weer de stem van God: Voorzeker zal Ik u grotelijks zegenen en uw zaad zeer vermenigvuldigen, als de sterren van de hemel en als het zand dat aan de oever van de zee is... En in uw Zaad zullen gezegend worden alle volken van de aarde, omdat u Mijn stem gehoorzaam geweest bent. Izak mag blijven leven en zal tot een groot volk gemaakt worden. Zo groot, dat het niet geteld kan worden. Net als de sterren in de lucht. Die kun je ook niet tellen.

Abraham en Izak dalen de berg af. De knechten met de ezel staan nog te wachten. Ze gaan naar huis. Hun hart is vol blijdschap. Vol dankbaarheid dat Izak nog leeft. God heeft zelf voor een offer gezorgd. Dat had Abraham toch gezegd tegen Izak? Nu mag Abraham door het geloof zien op het offer van de Heere Jezus Zelf. Hij is naar de wereld gekomen om te sterven aan het kruishout op Golgotha. De ram wees heen naar Hem, die in plaats van Izak stierf. Izak was vrij, maar de Heere Jezus was niet vrij. Hij werd gedood, opdat Izak eeuwig leven zou. Wat is dat een groot wonder. Hij heeft Gods wil altijd gedaan. Zou je daar niet stil van worden? Hij, Gods enige, lieve Zoon, geofferd voor jou? Is dat zo in jouw leven? Kun je dat zeggen? Gods Zoon, de Heere Jezus is gekruisigd. Hij is gestorven. Gods wil is geschied! Dat betekent dat God zondige mensen zoals wij, nog steeds wil aannemen. Gods Zoon, de meerdere Izak, is nog steeds Dezelfde! Hij roept jou. Ook vandaag als je geluisterd hebt naar dit verhaal. Luister je naar Zijn stem?

Aantekeningen bij de tekst

Genesis 22: 1-14

Vers 1: *Zie, hier ben ik:* Abraham is bereid aan te horen wat hem gezegd wordt. Wat wilt U dat ik doen zal, Heere?

Vers 2: *Neem nu uw zoon, uw enige:* Izak was geen gewoon kind. In hem was de Zaligmaker beloofd. Van hem hangt alles af. Zo is het ook met Gods Zoon, de Heere Jezus gegaan. God heeft Zijn Eniggeboren Zoon niet gespaard, maar aan ons gegeven om onze zonden te dragen op het hout, het kruis op Golgotha.

Vers 2: *Naar het land Moria:* Het land Moria is de plaats waar later de tempel gebouwd wordt en de offers dagelijks gebracht worden.

Vers 2: *die gij liefhebt:* Abraham moet nu laten zien dat hij God liefheeft boven alles; boven zijn geliefde enige zoon Izak.

- Vers 3: *Toen stond Abraham vroeg op*: Geen spoor van tegenspraak of aarzeling. Dit getuigt van uitzonderlijke gehoorzaamheid aan God.
- Vers 4: *Aan de derde dag*: Deze afstand van Berseba tot Moria was ongeveer 75 kilometer en geeft Abraham tijd om zich te bedenken. Maar dat doet hij niet. Hij blijft gehoorzaam aan Gods bevel.
- Vers 5: *dan zullen wij tot u wederkeren*: Het is alsof Abraham hier niet durft te zeggen dat hij alleen terugkomt. Hij is vast in zijn voornemen om zijn zoon te offeren, maar toch blijkt uit deze woorden, dat hoewel hij niet weet hoe alles verlopen zal, hij toch gelooft dat God machtig is zijn zoon weer uit de dood op te wekken.
- Vers 8: *God zal Zichzelf een lam ten brandoffer voorzien, mijn zoon*: Abraham verzwijgt hier nog steeds dat God wil dat Izak geofferd wordt. Hij antwoordt Izak hier dat God zelf het offer zal bepalen. Abraham krijgt door de Geest van God hier het vertrouwen, dat God hem een goede uitkomst zal geven.
- Vers 9: *en bond zijn zoon Izak*: Izak laat zich vrijwillig vastbinden om geofferd te worden. Ook Izak is hier een voorbeeld van uitzonderlijke gehoorzaamheid. Hij mag hier net als Abraham zich volkomen overgeven aan Gods wil. Het is niet te zeggen wat er is omgegaan in hun gedachten.
- Vers 11: *de Engel des Heeren*: De Zoon van God.
- Vers 12: *nu weet ik dat gij godvrezende zijt*: Nu openbaart God pas waarom Hij zo heeft gehandeld. Abraham heeft in deze beproeving laten zien dat hij God meer gehoorzaam is dan andere mensen of zichzelf. God wist al vooraf dat Abraham op Hem zou vertrouwen en naar Hem zou luisteren. Toch heeft Hij hem beproefd om Zijn genade te laten schitteren en de onoverwinnelijke kracht van het geloof te laten zien aan Zijn kerk. Niet om te kijken of het geloof van Abraham wel echt was, maar om het geloof te doen toenemen.

Achtergrondinformatie

Toelichting op de vertelschets

Deze schets is het vierde deel uit de serie over het 'Onze Vader'. In deze schets wordt de bede 'Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, also ook op de aarde' behandeld. Aan het begin van de vertelschets wordt in eenvoudige woorden uitgelegd wat de bede betekent. Daarna volgt een Bijbelse vertelling, over het offer van Izak, waarin de bede wordt uitgewerkt.

Het doel van deze serie is om de kinderen de rijkdom van het 'Onze Vader' te laten zien. Wij belijden daarmee onze volstrekte afhankelijkheid van de Heere en we bidden om alles wat we lichamelijk en geestelijk nodig hebben. We loven en prijzen de Heere in het gebed en het is een wapen tegen de verleidingen van de wereld en de duivel.

HC vraag en antwoord 124

"Wat is de derde bede?"

"Uw wil geschiede gelijk in de hemel, also ook op de aarde. Dat is: Geef, dat wij en alle mensen onze eigen wil verzaken en Uw wil, die alleen goed is, zonder enig tegenspreken gehoorzaam zijn. Opdat also een iegelijk zijn ambt en beroep zo gewilliglijk en getrouwelijk moge bedienen en uitvoeren, als de engelen in de hemel doen."

Teksten die verwijzen naar de bede 'Uw wil geschiede'

Door het geloof heeft Abraham, als hij verzocht werd, Izak geofferd, en hij, die de beloften ontvangen had, heeft zijn eniggeborene geofferd (tot dewelke gezegd was: 'In Izak zal u het zaad genaamd worden') overleggende dat God machtig was, hem ook uit de doden te verwekken; waaruit hij hem ook bij gelijkenis weder verkregen heeft (Hebreeën 11: 17-19).

Zo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf en neme zijn kruis op en volge Mij (Mattheüs 16: 24).

Vader, of Gij wildet deze drinkbeker van Mij wegnemen; doch niet Mijn wil, maar de Uwe geschiede (Lukas 22: 42).

En wordt deze wereld niet gelijkvormig, maar wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoeds, opdat gij moogt beproeven welke de goede en welbehagende en volmaakte wil van God is (Romeinen 12: 2).

Looft den HEERE, al Zijn heirscharen, gij Zijn dienaars, die Zijn welbehagen doet (Psalm 103: 20 en 21).

Gehoorzaamheid

Abraham gehoorzaamt direct aan het bevel van God. Hij spreekt geen enkel woord tegen. Toch zal hij veel vragen hebben gehad, zoals: hoe kan God zo iets vragen aan een vader die van zijn zoon houdt? Het is toch verboden iemand te doden? Om welke reden moet hij dit doen? Hoe moet het met Gods belofte? Wat moet hij tegen Sara zeggen? Wat zullen de inwoners van het land niet van deze daad zeggen? Geen van deze vragen stelt hij hardop. Hij gehoorzaamt door het geloof (Hebreeën 11: 17). Deze gehoorzaamheid van Abraham door het offeren van Izak is een duidelijke voorstelling van Gods liefde, aan ons betoond in het overgeven van Zijn eniggeboren Zoon, om voor ons te lijden en te sterven als een enige offerande. Het behaagde den Heere Hem te verbrijzelen (Jesaja 53: 10).

Beproeving

God beproeft niet ieders geloof zoals dat van Abraham. God wil ons in Abraham, de vader der gelovigen, een voorbeeld tot navolging geven. Pas in tijden van beproeving blijkt of we een waar geloof hebben. Een vast geloof, al is het zo klein als een mosterdzaadje, kan bergen verzetten. Het schijn geloof verdwijnt als het beproefd wordt. *Zalig is de man die verzoeking verdraagt; want als hij beproefd zal geweest zijn, zal hij de kroon des levens ontvangen, welke de Heere beloofd heeft dengenen die Hem liefhebben (Jakobus 1: 12).*

Offer

Een onmenselijke opdracht en een onmogelijke eis, die God hier vraagt van Abraham. Het lijkt of God hier Zijn eigen belofte teniet doet (Izak was de beloofde zoon). Deze geschiedenis laat ons iets zien van het genadewerk van God, Die Zijn eigen en enige Zoon die Hij liefheeft, niet heeft gespaard, maar voor ons overgeleverd heeft om onze zonden te dragen op het vloekhout van het kruis. God voorziet Zelf in het offer; een genadeoffer.

Type van Christus

Izak is een type van Christus. Izak droeg het hout ten brandoffer. Christus droeg het kruis, vrijwillig, waarop Hij Zichzelf geofferd heeft. De Heere Jezus wordt daarom ook 'de meerdere Izak' genoemd.

Antwoorden bij werkboekje -10

Weet je het nog?

1. r (Ur)
2. a (Hagar)
3. h (90)
4. m (Moria)
5. a (twee knechten en een ezel)
6. a (het hout)
7. b (Zie, hier ben ik)

Uitkomst: Abraham

Betekenis: Vader van menigte der volken /vader van veel volken

Gods wet is Gods wil

1. Ik ben eerbiedig als ik bid en uit de Bijbel lees. het 3e gebod

2.	Ik probeer altijd eerlijk te zijn.	het 9e gebod
3.	Ik ga op zondag niet naar school, maar naar de kerk.	het 4e gebod
4.	Ik moet alleen de Heere als God dienen en niets tegen zijn wil doen.	het 1e gebod
5.	Ik mag geen spullen van een ander stiekem wegnemen.	het 8e gebod
6.	Ik luister naar mijn ouders.	het 5e gebod
7.	Ik maak geen beeld of tekening van God.	het 2e gebod
8.	Ik heb respect voor het lichaam en doe niet mee met schunnige taal	het 7e gebod
9.	Ik mag niemand haten, pesten of doden, zelfs niet met mijn gedachten.	het 6e gebod
10.	Ik probeer naar al de geboden van God te leven.	het 10e gebod

Welke zinnen passen goed bij de bede: 'Uw wil geschiede, gelijk in de hemel also ook op deze aarde?'

De vierde en tiende zin. Deze gaan over de Heere dienen en alleen Zijn wil doen. Leven naar al de geboden van God.

Puzzel

Uit de puzzel komt de psalmregel: Wie heeft lust den Heer te vrezen? (Psalm 25: 6).

Antwoorden bij werkboekje +10

Stamboom

Antwoorden bij de tien vragen

1.	Hoe heet de opa van Izak?	Thera
2.	Hoe heet de zus van Laban?	Rebekka
3.	Met wie trouwt Rebekka?	Met Izak
4.	Welke twee kinderen krijgen ze?	Jacob en Ezau
5.	Hoe heten de broers van Abraham?	Haran en Nahor
6.	Welke neef trekt met Abraham mee als hij uit Ur?	Lot
7.	Hoe heet de vader van Laban?	Bethuël
8.	Welke broer van Abraham sterft er nog in Ur?	Haran
9.	Met wie trouwt Nahor?	Met Milka
10.	Hoe oud werd de vader van Abraham?	205 jaar

Wat is de derde bede?

A. Wat lees je in het onderstaande vak?

Antwoord: Geef dat wij Uw wil gehoorzaam zijn.

B. Los de rebus op.

Antwoord: zonder enig tegenspreken.

1. Kun je voorbeelden noemen uit je eigen leven van tegenspreken?

Als je je ouders tegenspreekt of de meester of juf op school. Als je een opdracht krijgt en je wilt deze opdracht niet doen, dan spreek je tegen. Dan zeg je bijvoorbeeld: "Dat doe ik niet hoor, daar heb ik geen zin in."

2. Wat betekent de oplossing van de rebus voor jou?

Dat je direct moet gehoorzamen. Je mag de Heere niet tegenspreken, maar ook je ouders en andere volwassenen niet als ze je een opdracht geven. Je mag wel om uitleg vragen. Als het een opdracht is die niet goed is, als die niet naar Gods wil is, mag je de opdracht van volwassenen wel tegenspreken. Doe dat wel altijd met respect.

3. Noem eens een persoon uit de Bijbel die wel tegensprak?

Mozes; bij de brandende braambos. Hij moest toen het volk van Israël uit Egypte gaan verlossen. Mozes had toen allerlei argumenten die hij probeerde te gebruiken om deze taak niet te hoeven doen. Bijvoorbeeld: Hij zei dat hij niet goed kon spreken.
Jona; hij wilde niet naar Ninevé.
Jeremia; hij zei toen God hem riep: “Ik ben jong.”

C.

1. Wat is een ambt of beroep?

Je werk thuis of buitenshuis of in de kerk.

2. Wat moet je doen met dat ambt of beroep?

Dat moet je zo goed als je kan uitvoeren. Je mag dus niet lui zijn of slordig werk leveren.

3. Wat betekent dat als je nog op school zit?

Dat je je gaven die je gekregen hebt, zo goed al je kan moet gebruiken. Je moet altijd goed je best doen.

D.

1. Wie worden er genoemd, die altijd de wil van de Heere doen?

De engelen in de hemel.

2. Wie heeft op aarde altijd de wil van de Heere gedaan?

De Heere Jezus.

3. Hoe kon Hij dat?

Omdat Hij Gods Zoon is. Hij was God en mens. Hij was ook zonder zonde.

E. Hieronder staan vier zinnnetjes. Welke zin past bij vraag A, bij B, bij C en bij D?

1.	Getrouw en goed	past bij vraag C
2.	Gods wil doen	past bij vraag A
3.	Volmaakt	past bij vraag D
4.	Direct gehoorzamen	past bij vraag B

Lezen

Exodus 16: 11-21

Kerntekst

Geef ons heden ons dagelijks brood
(Mattheüs 6: 11).

Zingen

Gebed des Heeren: 5

Psalm 23: 1

Psalm 78: 9, 10, 11, 12 en 13

Psalm 81: 12

Psalm 103: 1-3

Psalm 105: 21 en 22

Psalm 106: 8 en 9

Psalm 107: 2, 3, 4 en 5

Psalm 116: 7 en 8

Psalm 136: 4, 16, 25 en 26

Psalm 145: 2 en 3

Ons dagelijks brood

Vertelschets

“Geef ons heden ons dagelijks brood.” Je bidt het elke dag. Heb je er wel eens aan gedacht dat God ook elke dag dit gebed verhoort? ‘s Morgens ligt er een boterham op je bord. En ‘s avonds aardappelen, groente, vlees of iets anders. Wat een trouw van de Heere!

Het is de vierde bede uit het ‘Onze Vader’. Daarmee vraag je of God je alles wil geven wat je nodig hebt. Gezondheid, genoeg te eten, een veilige plek om te wonen. Door dit te bidden, belijd je ook dat alleen God je al die goede dingen geeft. Daar kun je niet zelf voor zorgen en je kunt het ook niet aan elkaar geven. Zie je dat het daarom heel belangrijk is dat je op God leert vertrouwen?

Dat moeten wij leren, en dat moest lang geleden ook het volk Israël leren.

Het is nog heel vroeg in de morgen. De zon is nog niet te zien. Alleen aan het licht worden van de hemel kun je merken dat een nieuwe dag is begonnen.

In de woestijn Sin staan tenten. Heel veel tenten. Nu het licht wordt, klinken er steeds meer geluiden van de dieren die in grote kuddes bij elkaar gedreven zijn. Ook de mensen in de tenten worden wakker. Kijk, daar gaat de eerste tent open. De flap die de opening afsluit, wordt opzij geslagen. Een man kijkt naar buiten. Zijn ogen kijken scherp rond. Wat ligt daar op de grond? Ziet hij het goed? De man komt nu helemaal uit zijn tent. Hij loopt een paar stappen en bukt zich om wat op te rapen. Verbaasd kijkt hij naar de witte korreltjes die hij in zijn hand houdt. Wat is dit? Hij ruikt er eens aan, wrijft de bolletjes tussen zijn handen en steekt er dan voorzichtig één in zijn mond. Mmm, lekker zoet smaakt dat. “Hannah, kom eens kijken en neem een kruik mee!” roept hij naar de tent. Even later komt er een vrouw naar buiten. Ze heeft een kruik in haar armen en loopt naar haar man. “Wat heb je? Wat is dat? Kunnen we dat eten?” vraagt ze. “Ik weet niet wat het is, maar het smaakt best lekker. Hier, probeer maar.”

Ondertussen zijn er meer tenten opengegaan. Er zijn meer mensen die de man hebben horen roepen. Ook zij komen nieuwsgierig naar buiten en rapen van die korrels van de grond. Overal tussen de tenten is de grond wit van de korrels. Alsof de dauwdruppels zijn blijven liggen. Iedereen raapt wat op, kijkt en proeft. En ze vragen aan elkaar: “Weet jij wat dit is? Heb je ooit zoiets gezien?” Nee, niemand kent deze korrels, maar dat ze eetbaar zijn en nog lekker ook, daar zijn ze het allemaal over eens.

Een paar mannen gaan met een handje korrels naar Mozes. “Wat is dit?” Mozes zegt “Dit is dus het brood dat God ons uit de hemel geeft. Voor iedereen, elke dag opnieuw.” Ze knikken eerbiedig. Ja, God had hun brood beloofd. Hoe dat ooit zou kunnen, midden in de woestijn, dat had niemand kunnen bedenken. En nu hebben ze het in hun handen. Wat het precies is, weten ze niet. Daarom noemen ze het ‘manna’, dat betekent: ‘we weten niet wat het is’. Wat zorgt God

goed voor Zijn volk. Zijn ondankbare volk. Zijn volk, dat steeds vergeet welke goede dingen Hij voor hen gedaan heeft. Dat steeds vergeet welke wonderen Hij gedaan heeft.

Beschaamd denken de mensen terug aan de dagen hiervoor. Wat hebben ze gemurmureerd, gemopperd. Ook Hannah denkt terug. Als ze haar ogen dicht doet, ziet ze de lange reis uit Egypte zo weer voor zich. Ruim een maand zijn ze nu al onderweg. Weg uit Egypte, onderweg naar Kanaän. Een enorme karavaan. Heel veel mensen en ook veel vee. Daar lopen ze nu in de woestijn. Verder, steeds verder.

De voorraden die het volk Israël heeft meegenomen uit Egypte zijn op. Hoe moeten ze nu aan eten komen voor al die mensen? Ja, hoe? Af en toe wordt er wel iets eetbaars gevonden, maar veel is het niet. Zeker niet genoeg voor al die duizenden mensen. Moeten ze dan al hun vee slachten om in leven te blijven? Maar waar zullen ze dan straks van moeten leven? Het gemopper klinkt steeds harder. “Waarom zijn we hier eigenlijk?” “Waarom zijn we niet in Egypte gebleven? In Egypte hadden we tenminste overvloed aan brood. Daar konden we elke dag vlees eten. Maar hier, wat hebben we hier?” “Hoe kunnen we voor ons allemaal genoeg te eten vinden in deze woestijn? We zullen hier zeker van honger sterven!” “Het is de schuld van Mozes en Aaron. Zij hebben ons hier gebracht!”

Zo staan ze voor Mozes en Aaron. Met gebalde vuisten. “Waarom hebben jullie ons weggehaald uit Egypte en ons in deze woestijn gebracht? Om ons hier te doden?”

Mozes zucht verdrietig. Nu staan ze alweer boos voor hem. Het is niet de eerste keer. Maar hij heeft deze reis toch niet zelf verzonnen? Hij heeft het volk zeker niet hier gebracht om hen te doden. Hij doet dit omdat God het hem bevolen heeft. Hij heeft geprobeerd er onder uit te komen toen God hem bij de braambos riep. Hij zei dat hij het niet zou kunnen. Maar God heeft beloofd hem te helpen. Daarom stelt hij ook deze keer zijn vertrouwen op God. Uit zijn hart klimt een gebed omhoog. Tot God Die al eerder op deze reis heeft laten zien dat Hij voor het volk zorgt. Dat Hij wonderen doet in de woestijn. Het volk lijkt al weer vergeten te zijn hoe Farao met zijn mannen in de Rode Zee verdrong toen hij hen probeerde in te halen. En hoe het bittere water bij Mara zoet werd. Ze denken niet meer aan die heerlijke rustplek bij Elim. Ze denken alleen maar aan hoe het eten was in Egypte. Maar ze vergeten wel dat ze daar op een vreselijke manier verdrukt werden. Dat ze zelf gevraagd hebben om verlossing.

Vind je de Israëlieten erg zondig en ondankbaar? Maar hoe is het dan bij ons? Kijk eens eerlijk naar jezelf... Hoeveel geeft de Heere ons niet, elke dag. En wanneer zijn wij tevreden? Vind je het ook zo moeilijk om te tellen wat je wel hebt, in plaats van wat je niet hebt? Als wij eerlijk zijn, zijn we niet beter dan de Israëlieten. Zij murmureerden tegen de Heere. Weet je wat dat betekent? Dat je niet op de Heere vertrouwt, maar Hem wántrouwt en lelijke dingen over Hem en Zijn Woord zegt. Wat is dat erg.

Met de boze mensen tegenover zich, bad Mozes tot God. “Heere, U hebt toch beloofd dat U mee zou gaan? U hebt toch Zelf dit volk uit Egypte geleid om hen in Kanaän te brengen? Heere, hoor wat het volk zegt. Vergeef hen hun ondankbaarheid en wilt U Uw almacht laten zien.”

Toen sprak de Heere tegen Mozes: “Ik heb het gemopper van het volk gehoord en Ik zal ze laten zien dat Ik God ben. Dat Ik ze uit Egypte heb geleid. Tegen de avond zal ik hen vlees geven. En Ik zal het volk brood geven. Het zal brood uit de hemel zijn, dat als regen op de aarde zal neervallen. Het volk moet het oprapen in de woestijn. Iedere dag zal er voor iedereen genoeg zijn. Alleen op de zesde dag zal er twee keer zoveel zijn. Dan moeten ze voor twee dagen oprapen, want op de zevende dag zal er niets zijn. Dan is het de rustdag. Ik zal zien of ze Mij nu gehoorzaam zullen zijn.”

Wat is de Heere goed voor het ondankbare volk. In plaats dat Hij hen straft voor hun gemopper en ondankbaarheid, geeft Hij hun vlees en brood.

Mozes en Aaron hebben het volk bij elkaar geroepen en verteld wat God gezegd heeft. De mensen moeten weten, dat ze niet tegen Mozes en Aaron gemopperd hebben, maar tegen God. En dat niet Mozes en Aaron het volk kunnen helpen, maar alleen God.

Wat krijg jij ook veel, terwijl je dat niet verdient. Zeg jij het ook wel eens: “Heere, U geeft me zoveel. Ondanks dat ik wel eens mopper en dat ik U zo vaak vergeet.” Wat heeft de Heere een geduld hè? Met het volk Israël, met ons.

Hannah’s kruik is al bijna vol. Wat had God ook al weer gezegd? Ze moesten rapen, genoeg voor een dag. Een groot gezin meer, een klein gezin minder. Niet voor meer dagen, maar voor één dag. Ook de anderen zijn aan het rapen.

Nu heeft Hannah genoeg in haar kruik. Genoeg voor haar man en zichzelf. Hier kunnen ze vandaag hun maag wel mee vullen. Maar morgen komt er weer een dag. Hoe moet het dan? Zullen ze dan weer honger hebben? Mozes heeft gezegd: “Niemand mag iets overlaten voor morgen.” Maar als er morgen nu eens geen manna ligt? “Weet je wat,” zeggen ze tegen elkaar, “wij zullen toch wat bewaren. Dan hebben we vast voor morgen. Dan hoeven we morgen in ieder geval geen honger te lijden.” Als later de zon fel begint te schijnen, verdwijnen de korrels tussen de tenten. Al gauw is er niets meer van over.

Die avond praten de mensen nog lang na over het manna, dat ’s morgens tussen de tenten lag. Het is zo wonderlijk gegaan. Iedereen heeft genoeg kunnen eten. Mensen die wat meer hadden geraapt, hielden toch niet over. Mensen die wat minder hadden geraapt, kwamen toch niet te kort. Wat zorgde God goed.

Toch zijn er nog mensen die de Heere niet op Zijn woord geloven. Zij hebben manna bewaard voor de volgende dag. Zij geloven niet dat God elke dag voor hen wil zorgen.

Eindelijk wordt het stil in de tenten. De Israëlieten gaan slapen. Niemand heeft vannacht een lege maag. Wat is God goed voor Zijn ondankbare volk.

Als het weer licht wordt, gaan de tenten weer open. De mensen komen naar buiten en kijken rond. En? Ja hoor. Net als gisteren liggen er overal de witte mannakorrels. Het is net of de dauwdruppels zijn blijven liggen. Iedereen kan weer rapen.

Ook de tent van Hannah en haar man gaat open. Als ze in hun kruik kijken... Bah, dat ziet er vies uit! Die prachtig witte korrels van gisteren zijn helemaal verkleurd en het lijkt wel of de korrels bewegen. Er kruipen allemaal maden tussen het manna en het stinkt vreselijk. Met een vies gezicht gooit Hannah haar kruik leeg. En ze schaamt zich. Ze vertrouwd niet op de belofte van de Heere dat er elke dag manna zou zijn.

Er zijn meer mensen geweest zoals Hannah en haar man. Als Mozes hoort dat sommigen toch manna bewaard hebben, is hij boos op hen. “Hoe lang weigeren jullie nog om Gods geboden te houden en Hem te gehoorzamen?”

Dan is het de zesde dag. Morgen is het sabbat. Mozes heeft gezegd: “Op de zesde dag moeten jullie wel een dubbele hoeveelheid manna rapen, want op de sabbat zal God ons geen manna geven. De sabbat is een heilige dag, een rustdag. Zorg dus dat jullie de zesde dag genoeg rapen om ook op de sabbat genoeg te hebben.”

Bijna iedereen gehoorzaamt. Maar weer zijn er mensen die niet luisteren. Zij rapen ook de zesde dag dezelfde hoeveelheid manna als ze de andere dagen hebben geraapt.

Als het licht wordt op de sabbat en ze komen naar buiten om manna te rapen... dan ligt er niets! De mensen die de dag ervoor niets geraapt hebben, staan nu met een lege kruik. Hannah kijkt voorzichtig in haar kruik, zal het weer zo vies zijn? Maar nee, het bewaarde manna ziet er nu net zo goed uit als de dag ervoor. Zoals God het wil, zo gebeurt het.

Het volk Israël is lang in de woestijn geweest. Veertig jaar hebben ze er rond getrokken. En steeds heeft de Heere voor eten gezorgd. Hij gaf al die jaren brood uit de hemel. Het volk mocht nooit vergeten dat God voor hen zorgde. Daarom moesten ze een kruik manna bewaren. Later werd die in de ark gezet, bij de twee stenen tafelen met de wet.

Heel veel later kwam de Heere Jezus naar de aarde. Hij sprak: Ik ben het Brood des levens. Hij is het echte Brood dat uit de hemel kwam. Zonder brood kun je niet leven. Zonder het manna in de woestijn zou het volk Israël gestorven zijn. Zo wil de Heere Jezus het Brood zijn voor mensen die een honger hebben die met eten niet over gaat. Dat is een verlangen naar de Heere. Die honger gaat pas over als de Heere ook in hun hart komt wonen. Ook al hebben ze dat helemaal niet verdiend. De Heere Jezus heeft het beloofd: “Wie dit Brood eet, zal in eeuwigheid leven!”

Toelichting bij de schets

In deze schets gaat het over de vierde bede: Geef ons heden ons dagelijks brood. Ging het in het eerste deel van het ‘Onze Vader’ over God en Zijn eer, de volgende vier beden gaan over onszelf. In deze bede vragen wij om alles wat we voor ons lichaam en dagelijks leven nodig hebben. Door dit te vragen, erkennen we dat God de enige Bron van alle goeds is. Onze eigen inspanningen en zorgen brengen ons niets goeds, maar alleen Zijn zegen. Van die zegen zijn we in alles afhankelijk. Daarom moeten wij ons vertrouwen op Hem alleen stellen, niet op onszelf of andere mensen.

Aantekeningen bij de tekst

Genesis 16

Vers 8 *maar wat zijn wij?* Mozes en Aäron zijn zich bewust wettig geroepen te zijn.

Vers 9 *nadert voor het aangezicht des Heeren:* Mozes daagt zijn beschuldigers voor Gods rechterstoel om hen in te prenten dat God hun gemor hoort.

Vers 10 *de heerlijkheid des Heeren verscheen:* op een zeer ongewone en schrikbarende wijze, om hun brutaliteit en opstandigheid de kop in te drukken. De heerlijkheid van God wordt ook zichtbaar in het geven van vlees en dagelijks manna.

Vers 13 *kwakkelen:* kleine vogels, een soort patrijzen

Vers 15 *man:* betekent letterlijk: ‘wat is dat?’

Vers 16 *een hoofd:* een persoon

Vers 20 *wormen:* maden

Vers 23 *zieden:* koken

Vers 33 *voor het aangezicht des Heeren:* voor de ark, als zichtbaar teken van de tegenwoordigheid van God. Mozes grijpt in zijn beschrijving vast vooruit op de bouw van de tabernakel.

Vers 34 *voor de getuigenis:* voor de ark waarin (later) de Tien geboden (komen te) liggen als getuigen van de wil van God.

Vers 35 *de pale:* de grens

Mattheüs 6: 11

dagelijks: genoegzaam en nodig tot onderhoud van ons leven voor dezen dag; of het ons bescheiden deel.

brood: alle nooddrift des lichaams.

Achtergrondinformatie

Beproeving

God stelt het geloof van de Israëlieten op de proef. En wat blijkt? In plaats dat ze op de goedheid van God vertrouwen en hopen en ootmoedig de Heere smeken om water en brood, Die het alleen kan geven, schreeuwen ze woest tegen Mozes en eisen van hem eten.

Dit in tegenstelling tot wat we lezen in de Heidelbergse Catechismus over de vierde bede uit het Onze Vader: “Geef ons heden ons dagelijks brood. Dat is: Wil ons met alle nooddrift des lichaams verzorgen, opdat wij daardoor erkennen dat Gij de enige Oorsprong alles goeds zijt, en dat noch onze zorg en arbeid, noch Uw gaven, zonder Uw zegen ons gedijen, en dat wij derhalve ons vertrouwen van alle schepselen aftrekken en op U alleen stellen.”

De Heere legt door deze beproeving bloot wat er in hun hart verborgen is: ongelooft, wantrouwen, boosaardigheid, ondankbaarheid, bitterheid en venijn.

Murmureren

Murmureren is kwalijk van God denken en op onwaardige wijze over Zijn woord en werk spreken.

Vertrouwen

God vraagt van ons dat we ons vertrouwen op Hem alleen stellen. Dit vertrouwen is een zeker weten, dat wat God doet en geeft, goed is. Het is ook geloofsvertrouwen, door de Geest in het hart gewerkt, dat niet alleen anderen, maar ook mij vergeving van zonden gegeven is. Dan mogen we ook vertrouwen dat alles wat ons overkomt uit Zijn vaderlijke hand komt, zodat we in voorspoed dankbaar en in tegenspoed geduldig kunnen zijn.

God verzoeken

Wij verzoeken de Heere als we Zijn beloften moedwillig in twijfel trekken; de gewone middelen verachten; buitengewone bewijzen van Zijn almacht vragen; wanneer we niet in Hem geloven, Hem wantrouwen, Hem verwijten en uitdagen; ons niet aan Zijn oordeel onderwerpen en twijfelen of God wel met ons is.

Woestijntocht

De tocht van het volk Israël door de woestijn op weg naar het beloofde land is een afschaduwing van de toestand van de gemeente van Christus op aarde.

Manna

Het manna, het hemels brood, valt zes dagen per week uit de hemel. Op de sabbat niet. Het valt alleen op de plaats waar het volk Israël zich bevindt, een gomer per hoofd, veertig jaar lang. Het zijn witte, op korianderzaad lijkende korrels, die gebakken worden tot koeken. Het smaakt naar de beste olie.

Gomer

Een gomer is 3,5 liter.

Woestijnreis

Het volk is ruim een maand onderweg na de uittocht uit Egypte. Nadat Farao in de Rode Zee verdrongen is, trekt het volk naar Sur (waar geen water was), Mara (waar het water bitter was) en Elim (waar zeventig palmbomen en twaalf waterputten waren). Uit het boek Numeri blijkt dat ze daarna eerst naar de Schelfzee getrokken zijn en daarna verder naar de woestijn Sin.

Johannes 6

In dit Bijbelgedeelte noemt de Heere Jezus Zichzelf het Brood des Levens dat uit de hemel is neergedaald en Die aan de wereld het leven geeft. Hij bedoelt hiermee het geestelijk en eeuwig leven. Hij wil de Zijnen met geestelijk goed verzadigen: hier op aarde met vaste troost en hiernamaals met eeuwige vreugde.

Dit Brood eten, wil zeggen in Hem geloven, deel hebben aan Hem. Dit komt bijvoorbeeld tot uiting in het Heilig Avondmaal, waarbij het brood het gebroken lichaam van Christus verbeeld. Dit brood eten betekent innige gemeenschap met Hem hebben, deel hebben aan Zijn verdiensten.

In de Heidelbergse Catechismus staat in zondag 28 vraag 76:

“Wat is dat te zeggen, het gekruisigd lichaam van Christus eten en Zijn vergoten bloed drinken? Het is niet alleen met een gelovig hart het ganse lijden en sterven van Christus aannemen en daardoor vergeving der zonden en het eeuwige leven verkrijgen, maar ook daarbenevens door den Heilige Geest, Die én in Christus én in ons woont, alzo met Zijn heilig lichaam hoe langer hoe meer verenigd worden,

dat wij, al is het dat Christus in den hemel is en wij op aarde zijn, nochtans vlees van Zijn vlees en been van Zijn gebeente zijn, en dat wij door één Geest (gelijk de leden van een lichaam door één ziel) eeuwiglijk leven en geregeerd worden.”

Antwoorden bij het werkboekje -10

Weet je het nog?

In wat voor soort omgeving was het volk Israël?	w	o	e	s	t	ij	n
Hoe noemden zij het brood uit de hemel?	m	a	n	n	a		
Welke vogels kreeg het volk te eten?	k	w	a	k	k	e	l
Het manna lag er elke dag vroeg in de ...	m	o	r	g	e	n	
In welke woestijn was het volk?	s	i	n				
Wie was als leider van het volk Israël aangesteld?	m	o	z	e	s		
Naar welk land verlangden de Israëlieten terug?	e	g	y	p	t	e	

Zet de letters uit de gekleurde vakjes in de goede volgorde. Welke naam komt eruit?

Woestijn Sin

Wat is waar?

Kleur de gezichtjes voor de zinnen die volgens jou goed zijn.

- Het volk Israël is al een jaar in de woestijn.
- Mozes is de leider van het volk.
- Het volk is onderweg naar Egypte.
- God heeft het volk al verschillende keren laten zien dat Hij voor hen wil zorgen.
- Als er honger komt, bidt het volk tot God om eten.
- God straft het volk om hun ongeloof.
- God zorgt voor brood in de woestijn.
- Ze mogen een flinke voorraad oprapen.
- Voor de sabbat mag een dubbel deel geraapt worden.
- God zorgt ook voor vlees.

Om over te praten

1.

-Noem eens een aantal dingen waar je iemand dankbaar voor kunt zijn.

Op dit lijstje kunnen gewone, dagelijkse dingen ingevuld worden. Iemand die je ergens bij helpt of iets geeft bijvoorbeeld.

-Op welke manieren kun je iemand laten merken dat je dankbaar bent?

Door ‘dankjewel’ te zeggen, door iets aardigs terug te doen, door iemand ergens bij te helpen, door iets te geven.

-Noem verschillende dingen waar je God dankbaar voor bent.

Gezondheid, eten, kleding, huis, familie, kracht om dingen te doen, prestaties.

-Op welke manieren kun je God danken voor wat Hij geeft?

In het gebed, door Hem te gehoorzamen, Zijn geboden te houden, anderen van Hem te vertellen.

2. In Johannes 6: 35 staat: *En Jezus zeide tot hen: Ik ben het Brood des levens; die tot Mij komt, zal geenszins hongeren, en die in Mij gelooft, zal nimmermeer dorsten.*

a. Hoe noemt de Heere Jezus Zichzelf in deze tekst?

Het Brood des levens.

- b. **Waarom zou Hij Zichzelf juist hiermee vergelijken?**
Brood is een eerste en dagelijkse levensbehoefte. Zoals we geen dag zonder eten kunnen, kunnen we in feite ook geen dag zonder de (zorg van) de Heere. We voelen dit misschien niet altijd zo, maar het is wel wat wij mede belijden met de bede: geef ons heden ons dagelijks brood.
- c. **Wat betekent het gebroken brood bij het Heilig Avondmaal?**
Hiermee wordt het lichaam van de Heere Jezus bedoeld, dat is verbroken aan het kruis. Zoals we brood nodig hebben voor ons dagelijks leven, hebben we Zijn lichaam (Zijn verdienste aan het kruis) nodig voor ons geestelijk leven.
- d. **Wat zou het betekenen om van dit Brood te eten?**
Het betekent dat je met een gelovig hart weet dat Christus ook voor jou heeft geleden en is gestorven. Door het brood te zien en te proeven wil Hij die verzekering geven. Ook mag je daardoor de heel dichte nabijheid en troost van de Heere ervaren.
- 3.
- a. **Waar vraag je eigenlijk om als je bidt om ‘dagelijks brood’?**
Om alles wat je nodig hebt voor je lichaam en het dagelijks leven. We denken vaak dat we daar zelf wel voor kunnen zorgen, bijvoorbeeld door hard werken. Maar ook voor de alledaagse dingen hebben we de zorg en de zegen van de Heere nodig.
- b. **Waaruit bleek dat het volk Israël niet op de Heere vertrouwde toen het eten opraakte?**
Ze begonnen te mopperen en werden boos op Mozes en Aaron.
- c. **Waarom was Mozes boos toen hij merkte dat sommigen toch voor meer dagen manna hadden opgeraapt?**
Hieruit bleek dat het volk ondanks het wonder van brood uit de hemel, nog niet volkomen op God vertrouwde.

Oplossing puzzel

Ik ben het Brood des Levens (Johannes 6:35).

Antwoorden bij het werkboekje +10

Weet je het nog?

- **Wat dachten de Israëlieten toen hun eten opraakte?**

Waren we nog maar in Egypte. We zullen sterven in deze woestijn.

- **Wat dacht Mozes toen het volk zo boos tegenover hem stond?**

De Heere heeft toch steeds voor ons gezorgd. Hij zal het ook nu doen.

- **Wat zei Mozes tegen het volk?**

Jullie zijn niet boos op ons, maar op God.

- **Welke opdracht kreeg het volk?**

Om iedere morgen manna voor één dag te rapen. Alleen voor de sabbat een dubbele hoeveelheid.

Om over te praten

Eventueel kunt u een placemat-discussie houden over de vraag ‘waar mag je om bidden’. Hiervoor worden groepjes gemaakt van vier tot zes kinderen. Ieder groepje krijgt een A3 vel papier. In het middel tekent u een vak, de ruimte eromheen wordt verdeeld in zoveel stukken als er kinderen in het groepje zitten.

Eerst krijgen de kinderen de gelegenheid om voor zichzelf in één van de vakken hun eigen antwoord te schrijven. Daarna gaan de kinderen in gesprek over wat ze hebben opgeschreven en komen met elkaar tot een samenvatting die in het middelste vak geschreven wordt.

De bedoeling is dat de kinderen met elkaar helder krijgen dat je ook voor de gewone dagelijkse dingen (zonder profaan te worden) tot God mag bidden.

1. Zoek op zondag 50 van de Heidelbergse Catechismus.

a. Wat leert deze bede over wat jij mag vragen in het gebed tot God?

We mogen God ook vragen om de gewone dagelijkse dingen. Ook daarin hebben we Zijn zorg en zegen nodig.

b. Wat erken (belijd) je met deze bede?

Dat alles uit Zijn handen tot ons komt, dat er niets is wat we te danken hebben aan onze eigen inspanningen. Ook dat zonder Zijn zegen al ons werken nutteloos is en we ons vertrouwen alleen op God moeten stellen.

2. Het volk Israël was niet dankbaar voor Gods zorg in de woestijn.

a. Waarom was het zo onterecht dat ze mopperden toen er honger kwam?

God had hen laten zien dat Hij voor hen wilde zorgen. Hij had op een wonderlijk manier uit de handen van de Egyptenaars gered. Hij had water gegeven in de woestijn. Ze hadden het 'gewoon' aan Hem mogen vragen. Dat gebed had Hij zeker willen verhoren.

b. Noem vijf dingen waar je iedere dag dankbaar voor kunt zijn. Dank je hier ook voor?

Hier zijn heel verschillende antwoorden mogelijk. Het gaat erom duidelijk te maken dat ook wij zo vaak Gods zegeningen vergeten en meer zien op wat we niet hebben. We kunnen boos of teleurgesteld zijn over dingen in ons leven die anders lopen dan wij zouden willen en dan vergeten te danken voor alles wat we inmiddels zo gewoon zijn gaan vinden.

c. Hoe kun jij je dankbaarheid aan God laten zien?

De ware dankbaarheid wordt bij ons niet gevonden, dat moeten we altijd beseffen. Maar dat betekent niet dat we dus maar niet danken! We danken als het goed is God in ons gebed, met de vraag of Hij ons een oprecht en dankbaar hart wil geven. Ook in ons gedrag moeten we dankbaarheid laten zien. Dit doen we door zo veel als ons mogelijk is tot eer van God te leven en een getuige van Hem te zijn.

3. Zoek op Johannes 6: 35.

a. Hoe noemt de Heere Jezus Zichzelf hier?

Het Brood des Levens.

b. Waarom vergelijkt Hij Zichzelf met Brood?

Brood is een eerste levensbehoefte en vertegenwoordigt alles wat we nodig hebben voor ons lichaam en dagelijks leven.

c. Hoe kun je dit Brood eten?

Zoals het brood bij het Heilig Avondmaal gebroken wordt, zo is ook Zijn lichaam aan het kruis gebroken. Hij gaf Zijn lichaam over zodat zondaren vergeving van zonden kunnen krijgen. Het zeker weten, geloven, dat dit ook voor jou geldt, is het eten van Zijn lichaam. In het Heilig Avondmaal wordt dit zichtbaar gemaakt door het eten van een stukje brood.

d. Wat belooft de Heere Jezus hier?

Die zal nimmermeer honger en dorst hebben: die zal in dit leven vaste troost ontvangen en na dit leven eeuwige vreugde.

Oplossing puzzel

Ik ben het Brood des Levens (Johannes 6:35).